

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm01074&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 01074. Атаксія

Автор: Seppo Kaakkola
Редактор оригінального тексту: Sari Atula
Дата останнього оновлення: 2017-08-28

Основні положення

- Атаксія — це порушення координації рухів.
- Атаксія є причиною порушення рівноваги, ходи та мови та координації рухів.
- В її основі часто лежить дисфункція мозочка та його провідних шляхів, проте атаксія також може виникати в результаті ураження задніх канатиків спинного мозку чи чутливих волокон периферичних нервів (сенситивна атаксія).
- Атаксія може бути симптомом різних неврологічних захворювань. У таких випадках клінічна картина, зазвичай, включає інші неврологічні симптоми. Але найчастішою причиною атаксії є зловживання алкоголем.
- Істинна атаксія спричинена дегенерацією мозочка або його провідних шляхів спадкової чи невідомої (ідіопатичної) етіології.

Причини атаксії

Гостра атаксія (симптоми розвиваються протягом кількох годин чи днів)

- Крововилив чи інфаркт мозочка
- Травми мозочка

- Отруєння етанолом, розчинниками [Настанова 00888] [Отруєння, спричинені реч...] або лікарськими засобами [Настанова 00887] [Отруєння лікарськими пре...]
 - Особливо протиепілептичними, препаратами літію, бензодіазепінами, снодійними
- Інфекція
 - Церебеліт (особливо в дітей), абсцес [Настанова 00775] [Абсцес головного мозку], енцефаліт [Настанова 00774] [Енцефаліт]

Підгостра атаксія (симптоми розвиваються впродовж кількох днів чи місяців)

- Розсіяний склероз [Настанова 00801] [Розсіяний склероз (РС)]
- Пухлина мозочка чи задньої черепної ямки
- Паранеопластичне чи інше аутоімунне захворювання
 - Особливо пухлина легень [Настанова 00131] [Рак легень], пухлина яєчників [Настанова 00544] [Доброякісні ураження і п...], пухлина грудної залози [Настанова 00543] [Рак грудної залози] та хвороба Ходжкіна [Настанова 00329] [Лімфоми]
 - Пов'язана з антитілами до глутаматдекарбоксилази (GAD) та антитілами до глутаматних рецепторів
- Синдром Міллера-Фішера (варіант синдрому Гієна-Барре; типові симптоми — параліч окорухових м'язів, атаксія та відсутність сухожилкових рефлексів)
- Пріонні захворювання (хвороба Кройцфельда-Якоба) [Настанова 00776] [Повільні вірусні інфекції...]
- Гідроцефалія [Настанова 00750] [Підвищений внутрішньочер...]
- Лікарські препарати
 - 5-фторурацил, цитарабін, метотрексат, препарати літію

Хронічна атаксія (симптоми розвиваються впродовж місяців та років)

- Алкоголізм [Настанова 00800] [Неврологічні розлади і а...]
- Целіакія [Настанова 00192] [Целіакія]
- Спорадична (ідіопатична)
- Мультисистемна атрофія (МСА)
 - Характеризується паркінсонізмом, автономною дисфункцією
- Спадкова

- Домінантний тип
 - Спіноцеребелярні атаксії (СЦА)
- Рецесивний тип
 - Синдром мітохондріальної рецесивної атаксії (MIRASi), атаксія Фрідрайха, нейрометаболичні хвороби, дитяча спіноцеребелярна атаксія (IOSCA), атаксія-телеангіектазія
- Х-зчеплене успадкування
 - Синдром тремору/атаксії, пов'язаний із синдромом крихкої Х-хромосоми (FXTAS)
- Мітохондріальні хвороби
- Дефіцит вітамінів
 - В₁: у хворих алкоголізмом [настанова 01049] [Смерть мозку]
 - В₁₂: найчастіше через синдром мальабсорбції [настанова 00318] [Мегалобластна анемія]
 - Е: може бути вроджений або спричинений захворюваннями кишківника
- Тривалий прийом фенітоїну
- Хронічне отруєння розчинниками чи важкими металами
- Поверхневий сидероз
- Мальформація Арнольда-Кіарі

Епізодична атаксія

- Лікарські препарати чи токсини, атаксія корелює з їхньою концентрацією
- ТІА [настанова 00762] [Транзиторна ішемічна ата...]
 - Здебільшого супроводжується стовбуровими симптомами
- Переміжна гідроцефалія
- Спадкова (домінантний тип успадкування)

Поширеність

- Найчастішими причинами атаксії, що дебютує в дорослому віці є алкоголізм та розсіяний склероз.
- Сумарна поширеність спорадичної та спадкової атаксії приблизно 10–15 випадків на 100 000 осіб.

Клінічна картина

- Під час обстеження, крім атаксії, необхідно також зосередитися на виявленні інших симптомів.
- Атаксія, пов'язана зі зловживанням алкоголю, зазвичай, проявляється ходою із широко розставленими ногами та порушенням рівноваги.
- Симптоми спорадичної та спадкової атаксії в дорослих, загалом, прогресують дуже повільно впродовж років та десятиліть.

Діагностика

- Спектр досліджень визначається з урахуванням загальної клінічної картини, швидкості прогресування симптомів та сімейного анамнезу. Загалом, добре зібраний анамнез допомагає визначитися з об'ємом досліджень.
- Основні дослідження, крім фізикального:
 - МРТ головного мозку (КТ головного мозку як альтернатива при гострих станах)
 - Дослідження спинномозкової рідини (СМР)
 - МРТ спинного мозку та ЕНМГ при показаннях
 - Найважливіші лабораторні дослідження:
 - ШОЕ, загальний аналіз крові, електроліти, кальцій, печінкові проби, оцінка функції щитоподібної залози, скринінг на целиакію, рівень вітамінів В₁, В₁₂ та Е, креатинкіназа та вуглевод-дефіцитний трансферин (ВДТ)
 - Генетичні та інші спеціальні дослідження проводяться в спеціалізованих закладах вузькими фахівцями.

Лікування [доказ 05431 D]

- Лікування залежить від етіології. За наявності специфічної етіології, такої як розсіяний склероз, целиакія, дефіцит вітамінів чи пухлина, терапію проводять з урахуванням лікування відповідної патології.
- При лікуванні атаксії, зумовленої алкоголем, варто повністю відмовитись від вживання алкоголю. Це може призвести до зменшення вираженості симптоматики в нетяжких випадках.

- Ефективних лікарських засобів для лікування симптомів атаксії не існує.
 - Іноді можуть бути ефективними амантадин, габапентин, рилузол, вареніклін чи буспірон.
- Ацетазоламід може бути ефективним при спадковій епізодичній атаксії.
- Необхідність фізіотерапії, ерготерапії та логопедичної корекції визначається індивідуально.
- Часто необхідне обладнання для переміщення осіб з обмеженими можливостями та для адаптації пацієнта до проживання в домашніх умовах.
- Пацієнтам зі спадковою атаксією варто проконсультуватись із генетиком.

Пов'язані ресурси

- Кокранівські огляди [\[пов'язані 01098\] Ataxia – Related resourc...](#)
- Література [\[пов'язані 01098\] Ataxia – Related resourc...](#)

Джерела інформації

R1. Ramirez-Zamora A, Zeigler W, Desai N et al. Treatable causes of cerebellar ataxia. *Mov Disord* 2015;30(5):614-23. [\[PubMedID\]25757427](#)

R2. van de Warrenburg BP, van Gaalen J, Boesch S et al. EFNS/ENS Consensus on the diagnosis and management of chronic ataxias in adulthood. *Eur J Neurol* 2014;21(4):552-62. [\[PubMedID\]24418350](#)

Настанови

- [Настанова 00888](#). Отруєння, спричинені речовинами, які викликають сп'яніння (алкоголь, наркотичні речовини).
- [Настанова 00887](#). Отруєння лікарськими препаратами.
- [Настанова 00775](#). Абсцес головного мозку.
- [Настанова 00774](#). Енцефаліт.
- [Настанова 00801](#). Розсіяний склероз (РС).
- [Настанова 00131](#). Рак легень.
- [Настанова 00544](#). Доброякісні ураження і пухлини в гінекології.

- [Настанова 00543](#). Рак грудної залози.
- [Настанова 00329](#). Лімфоми.
- [Настанова 00776](#). Повільні вірусні інфекції центральної нервової системи.
- [Настанова 00750](#). Підвищений внутрішньочерепний тиск.
- [Настанова 00800](#). Неврологічні розлади і алкоголь.
- [Настанова 00192](#). Целиакія.
- [Настанова 01049](#). Смерть мозку.
- [Настанова 00318](#). Мегалобластна анемія.
- [Настанова 00762](#). Транзиторна ішемічна атака (TIA).

Доказові огляди Duodecim

- [Доказовий огляд 05431](#). Treatment for ataxia in multiple sclerosis.
Дата оновлення: 2007-03-08
Рівень доказовості: D
Резюме: There is insufficient evidence for the use of any treatment for ataxia or tremor in multiple sclerosis.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm01074 Ключ сортування: 036.012 Тип: EBM Guidelines

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2017-08-28

Автор(и): Seppo Kaakkola Редактор(и): Sari Atula Лінгвіст(и)-консультант(и) англomовної версії: Kristian Lampe
Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії
EBM Guidelines Neurology

Ключові слова індексу

speciality: Neurology Ataxia Coordination Co-ordination Inco-ordination Coordination disorder
Co-ordination disorder Balance Equilibrium imbalance disturbance of balance Cerebellum Sensory ataxia
Alcohol Alcohol-induced ataxia Alcoholism Amantadine Arnold-Chiari malformation Ataxia-telangiectasia Buspirone
Phenytoin Fragile X Friedreich's ataxia Gabapentin Hydrocephalus Infantile onset spinocerebellar ataxia IOSCA
Coeliac disease Solvent intoxication Miller Fisher syndrome MIRAS Mitochondrial recessive ataxia syndrome
Multiple system atrophy MS disease MSA Paraneoplastic neurological disease Cerebellar tumour Prion disease
Heavy metal poisoning Tumour of the posterior cranial fossa Spinocerebellar ataxia SCA Superficial siderosis
Vitamin deficiency TIA icpc-2: N29 icpc-2: N99 icpc-2: N74